

*Коломис Андрій Іванович
студент 1 курсу магістратури,
спеціальність 013 «Початкова освіта»,
Рівненський державний гуманітарний університет*

*Науковий керівник:
Боровець Олена Віталіївна
к. пед. н., доцент кафедри
педагогіки початкової освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

В умовах сьогодення проблема кваліфікованої професійної підготовки майбутнього вчителя початкової ланки освіти як творчої особистості є актуальною потребою розвитку початкової школи ХХІ століття.

Важливим напрямом реформування сучасної початкової освіти є перехід до розвивального навчання, а також урахування багатофакторності впливу освітнього середовища на розвиток особистості школяра. Традиції вітчизняної і зарубіжної гуманістичної педагогіки та психології, що пов'язують процеси навчання, виховання, особистісного розвитку з широким впливом соціального макро - і мікросередовища, насамперед сім'ї, дитячого і педагогічного колективів, знайшли відображення у працях Ш. Амонашвілі, Р. Бернса, П. Блонського, Л. Божович, В. Давидова, А. Деркач, Л. Занкова, А. Маслоу, Й. Песталоцці, К. Роджерса, В. Сухомлинського, К. Ушинського та ін. Упродовж останніх десятиліть поняття «освітнє середовище» і похідні від нього розробляються науковцями як в нашій країні, так і за кордоном. Ідеї розвитку соціокультурного освітнього середовища розробили у своїх дослідженнях Л. Бережна, Н. Гонтаровська, Г. Ковальов, К. Левін, Г. Мешко, А. Орлов, В. Панов, В. Рубцов, С. Тарасов, А. Цимбалару, В. Ясвін та інші.

Необхідність організації освітньо-розвивального середовища створила потребу розробки теоретичних основ відповідної підготовки майбутнього вчителя початкової школи з урахуванням нових цілей та можливостей освіти. Практика доводить, що майбутній фахівець відчуває значні утруднення, коли йдеться про розвивальне забезпечення освітнього процесу в усій його багатофакторності, створення фізично і психологічно безпечного середовища, індивідуалізацію навчання школярів та інші аспекти реалізації ідей гуманістичного підходу. Особливо важливо досягти таких ознак освітнього процесу саме в початковій школі, коли учень оволодіває навчальною діяльністю як провідною, і тому створення комфортного освітнього середовища має велике значення.

Організація освітнього середовища забезпечується як на рівні держави, закладу освіти, так і на рівні педагогічних працівників, що є важливою

складовою їхньої професійної діяльності. Створити психологічно і фізично комфортне та безпечне освітнє середовище на рівні закладу освіти, класу відповідно до вимог нових соціокультурних умов можуть педагоги, які є не просто активними і компетентними у своїй справі, але й вирізняються креативністю, володіють критичним мисленням, здатні засвоювати педагогічні інновації та генерувати нові ідеї щодо підвищення ефективності функціонування освітнього середовища закладу освіти [5].

Сучасний учитель початкової школи повинен глибоко усвідомлювати сутність, структуру, особливості організації освітнього середовища. Останні роки це поняття (освітнє середовище) постійно перебуває у полі інтересів науковців та практиків, ця проблема обговорюється на науково-практичних конференціях, семінарах, вебінарах, до участі в яких слід долучатися педагогам. Науковці визначили, що освітнє середовище становить сукупність матеріальних, просторово-предметних факторів, соціальних компонентів і міжособистісних відносин. Усі ці фактори взаємопов'язані, доповнюють, збагачують один одного та впливають на кожного суб'єкта освітнього середовища.

Поняття «освітнє середовище» визначають як складну систему, що акумулює інтелектуальні, культурні, програмно-методичні, організаційні та технічні ресурси і забезпечує формування особистості в її різноманітних проявах. При цьому управління освітнім середовищем опосередковане цільовими установками суспільства і суб'єктів освітнього процесу [1]. Н. Гонтаровська розкриває поняття «освітнє середовище» в контексті особистісно-орієнтованої освіти як характеристику зовнішнього змісту освіти, що містить у собі умови розвитку особистості [2].

Орієнтація освітнього процесу у сучасній початковій школі не тільки на засвоєння знань, але й на розвиток умінь, навичок та компетентностей самостійно навчатися, знаходити і аналізувати нову інформацію та використовувати отримані знання у власній практичній діяльності, призводить до зміни функцій та ролей усіх суб'єктів освітнього середовища, включаючи вчителя.

У процесі формування освітнього середовища Нової української школи педагог повинен розуміти свою роль як моделі бажаної поведінки та ставлення до людей. Учителі початкової школи мають усвідомлювати відповідальність, яку вони несуть за своїх учнів, що передбачає такі обов'язки:

- Поважати кожну дитину.
- Вірити в успішність кожної дитини .
- Бути чесними і визнавати власні помилки .
- Вміти слухати й дотримуватися конфіденційності .
- Бути послідовними й справедливими.
- Мати високі очікування щодо кожного учня, у тому числі учнів з особливими освітніми потребами.

- Цінувати особисті зусилля дітей .
- Організовувати стимулююче навчальне середовище.
- Постійно поповнювати свої знання про дитячий розвиток [4].

Аналіз результатів вивчення наукової літератури та практики підготовки майбутнього вчителя початкової школи дав змогу з'ясувати, що існує суперечність між значними дидактичними можливостями освітньо-розвивального середовища як чинника формування особистості школяра та функціональною системою його організації і процесом професійної підготовки до цього вчителя початкової школи. Зміст і технології професійної діяльності педагога модернізуються та ускладнюються, а процес формування його компетентностей з організації освітньо-розвивального середовища під час навчання у закладі вищої освіти залишається доволі мало забезпеченим. Тому необхідно вибудовувати розвивальну міжособистісну взаємодію суб'єктів освітнього середовища, забезпечувати усвідомлення його потенціалу, використовувати розвивальні стимули, поєднувати традиційні та інноваційні підходи до організації навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі їх підготовки до організації освітнього середовища у сучасній школі.

Індивідуальний стиль дозволяє педагогу компенсувати окремі негативні прояви своїх типологічних властивостей і максимально використовувати їх переваги у процесі створення фізично і психологічно безпечного та комфортного освітнього середовища [3].

Отже, ефективна підготовка до виконання різних видів професійної діяльності, розвиток індивідуальності майбутнього педагога є важливими чинниками створення ним ефективного освітнього середовища в сучасній початковій школі.

Список використаних джерел

1. Водолазська Т. В. Освітнє середовище як «третій учитель». *Імідж сучасного педагога*. 2018. №4. С. 10-12. URL: isr.poipro.pl.ua/article/download/135715/136753.
2. Гонтаровська Н. Б. Теоретичні і методичні засади створення освітнього середовища як фактору розвитку особистості школяра : автореф. дис... д-ра пед. наук : 13.00.07 / Ін-т пробл. виховання НАПН України. Київ, 2012. 40 с.
3. Мешко Г. М. Підготовка майбутніх учителів до створення психологічно безпечного освітнього середовища у школі в контексті завдань педагогіки здоров'я. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки і психології*. 2011. Вип. 2. С. 290-296.
4. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи. URL:<http://mon.gov.ua/Новини%202016/12/05/konczepczyia.pdf>.
5. Цимбалару А. Д. Педагогічне проектування освітнього простору в школі І ступеня: теорія і практика: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2013. 691 с.